

פרשת קרבנות הנשיאים - אחדות עם ישראל

הקדמה

פרשת קרבנות הנשיאים (במדבר פ"ז) ידועה ומפורסמת. מלבד היותה נקראת על סדר הפרשיות בפרשת נשא, היא נקראת גם בכל ימי החנוכה¹, ויש שקוראים אותה גם ביי"ב הימים הראשונים של חדש ניסן². אמנם כאשר מתבוננים בה היטב רואים שיש לשאול עליה שאלות רבות.

בתשובות שכתבו המפרשים על שאלות אלו יש לימודים נפלאים: הן מוסריים, אישיים, והן כלליים, ביחס לעם ישראל. שני המאמרים הבאים יעסקו בשלש עשרה שאלות שנשאלו על הפרשה ובתשובות שניתנו עליהן, ויחולקו לשנים: המהלך המוסרי והמהלך הכללי.

השאלות

א. שאלות ענייניות על דרך כתיבת הפרשה בתורה

1. מדוע חזרה התורה שתיים עשרה פעמים על אותם קרבנות (פסוקים יב-פג)?
2. מדוע חזרה התורה וסיכמה את כל קרבנות הנשיאים (פסוקים פד-פח)?
3. מדוע פירטה התורה את קרבנות הנשיאים [אפילו פעם אחת (פסוקים יב-יז)]?

ב. שאלות על הנשיאים

4. מדוע בכלל החליטו הנשיאים להביא קרבנות (פסוק י)?
5. מדוע החליט כל אחד מהנשיאים להביא דווקא קרבנות אלו (פסוקים יג-יז)?
6. האם הנשיאים החליטו יחדיו להביא דווקא קרבנות אלו, או שכך יצא מבלי שהם החליטו יחד?
7. כיצד יתכן שהנשיאים הביאו קטרת וחטאת (פסוקים יד, טז)? והרי הן אינן באות בנדבה³, וקטרת אינה באה ביחיד⁴!

¹ מגילה פ"ג מ"ו (דף ל ע"ב), רמב"ם הלכות תפילה פ"ג ה"ז, שולחן ערוך אורח חיים סימן תרפ"ד ס"א.

² משנה ברורה סימן תכט ס"ק ח.

³ לגבי חטאת עיין בחולין פ"ב מ"י (דף מא ע"ב) ועוד, ורמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ד ה"ח. לגבי קטרת עיין ברש"י שמות ל, ט.

נוסף על כך נשיא שבט שצריך להביא קרבן חטאת מביא כבשה או שעירה, נקבה⁵, ולא שעיר עזים, שמובא רק על ידי המלך⁶, או על ידי הציבור⁷!

ג. שאלות על ציוויו של הקב"ה

8. מדוע ציוה ד' שכל נשיא יקריב ביום אחר (פסוק יא)?
9. חז"ל אמרו⁸ שהיום השביעי להקרבת הנשיאים היה שבת, וקרבן הנשיא השביעי דחה שבת! מדוע ציוה ד' שקרבן יחיד, שבא בנדבה, ידחה שבת?⁹

ד. שאלות לשוניות על דרך כתיבת הפרשה בתורה

10. מדוע נכתבה הקרבת נחשון בן עמינדב (פסוקים יב-יג) בצורה שונה משאר הנשיאים?
11. מדוע נכתבה הקרבת נתנאל בן צוּעַר (פסוקים יח-יט) בצורה שונה משאר הנשיאים?
12. מדוע בכל הקרבנות הוקדמו סוגי הבהמות לסוג הקרבן (פסוקים יג-טז), ואילו בשלמים נאמר קודם: "ולזבח השלמים", ורק אחר כך בא פירוט הבהמות (פסוק יז)?

ה. שאלה על כתיבת הפסוק האחרון בפרשה

13. בפסוק האחרון בפרשתנו (פט) נאמר: "ויבא משה אל אהל מועד לדבר אתו, וישמע את הקול מִדְבַר אליו, מעל הכִּפֹּת אשר על ארץ העֲדֹת מִבֵּין שני הכַּרְבִּים, וידבר אליו". יש לשאול: מדוע הוא נכתב בפרשתנו? לכאורה הוא אינו קשור לקרבנות הנשיאים!

---

⁴ עיין רש"י בפרקנו בפסוק י"ד: "מלאה קטרת - לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיצון, אלא זו בלבד, והוראת שעה היתה". אך רש"י לא הסביר מדוע היה צורך בהוראת שעה זו, והשאלה היא מדוע היה צורך בהוראת שעה זו, או מה עומד בבסיסה של הוראת שעה זו.

⁵ ויקרא ד, כז-כח-לב. ה, ו

⁶ כך אמרו במסכת הוריות (פ"ג מ"ג, י ע"א): "איזהו נשיא? זה מלך". ובגמרא שם (יא ע"א) אמרו: "נשיא - יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב? תלמוד לומר: 'מכל מצות ד' אלקיו' (ויקרא ד, כב), ולהלן הוא אומר: 'למען ילמד ליראה את ד' אלקיו' (דברים יז, יט). מה להלן שאין על גביו אלא ד' אלקיו, אף נשיא שאין על גביו אלא ד' אלקיו". וכן פסק הרמב"ם בהלכות שגגות פט"ו ה"ו.

⁷ במדבר כח, טו-כב-ל. כט, ה-יא-טז-יט-כב-כה-כח-לא-לד-לח.

⁸ ספרי נשא נא, תנחומא נשא כח, במדבר רבה יד, א, מועד קטן ט ע"א [עיין בגמרא שם שדרשה זאת מהיתור 'ביום עשתי עשר יום' (עב), 'ביום שנים עשר יום' (עח), ובמדרשים דרשו זאת אחרת], והובאו דבריהם בראב"ע, בחזקוני וברבנו בחיי בפסוק מח, וברלב"ג בפסוק י.

⁹ חז"ל אמרו שהיתה זו הוראת שעה, אך הם לא הסבירו מדוע היה צורך בהוראת שעה זו, והשאלה היא מדוע היה צורך בהוראת שעה זו, או מה עומד בבסיסה של הוראת שעה זו.

א. מדוע חזרה התורה על קרבנות הנשיאים בפרט ובכלל, האם הנשיאים החליטו יחדיו להביא דווקא קרבנות אלו, ומדוע ציוה ד' שכל נשיא יקריב ביום אחר?

1. הסבר הרמב"ן: התורה חזרה כדי לחלוק כבוד לנשיאים

על שתי השאלות הראשונות כתב הרמב"ן בפסוק ב'¹⁰: "והזכיר הכתוב קרבנות הנשיאים בפרט, ואחר כך כלל אותם: 'זאת חנכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל, קעלת כסף שתיים עשרה' (פסוק פד)... והנכון בטעם הכתוב, כי הקב"ה חולק כבוד ליריאו, וכמו שאמר: 'כי מכבדי אֶכְבֹּד' (שמ"א ב, ל)".

המשיך הרמב"ן ופירט את דבריו, והתייחס גם לשאלה השישית: "והנה הנשיאים כולם ביום אחד הביאו הקרבן הזה, שהסכימו עליו יחד, ואי אפשר שלא יהא אחד קודם לחבירו, וכיבד את הנקדמים בדגלים בהקדמת ימים. אבל רצה להזכירם בשם, ובפרט קרבניהם, ולהזכיר יומו של כל אחד, לא שיזכיר ויכבד את הראשון: 'זה קרבן נחשון בן עמינדב', ויאמר: 'וכן הקריבו הנשיאים, איש איש יומו', כי יהיה זה קיצור בכבוד האחרים. ואחרי כן חזר וכללם, להגיד שהיו שקולים לפניו יתברך. וכן אמרו שם בספרי (נשא ג): 'מגיד הכתוב שכשם ששוו כולם בעצה אחת כך שוו כולם בזכות. קערות כסף שתיים עשרה - הן הן שהתנדבו ולא אירע בהן פסול'".¹¹

על שתי השאלות הראשונות - מדוע חזרה התורה על הקרבת כל נשיא ונשיא, ומדוע חזרה התורה וסיכמה את כל קרבנות הנשיאים - ענה הרמב"ן שד' רצה לכבד את כולם, ולהדגיש שכולם שקולים.¹²

על השאלה השישית כתב הרמב"ן שהנשיאים החליטו יחד להביא קרבן זה. אך הוא לא הסביר מדוע החליטו להביא דווקא קרבן זה, והדברים יתבארו בסמוך.

¹⁰ כן הוא במקראות גדולות עם "שפתי חכמים", ובמקראות גדולות עם מסורה, וכן הוא במהדורת הרב חד"ש, אבל ב"תורת חיים" צויין לפני דיבור זה: יב-יז. ובפירוש "בית היין" צויין לפני דיבור זה: יב-פח.

¹¹ עוד כתב הרמב"ן: "ועוד בזה טעם אחר במדרשם, כי לכל אחד מהנשיאים עלה במחשבה להביא חנוכה למזבח ושתהיה בזה השיעור, אבל נחשון חשב בשיעור הזה טעם אחד, וזולתו כל אחד מהנשיאים חשב טעם בפני עצמו". עיין שם בהמשך דבריו שהאריך מאד, ועיין במדרש רבה פרשות יג-יד שהאריך בכך. ולפי זה נראה שכל אחד חשב מעצמו על הקרבן, ולא כפי שמפורש בסמוך במפרשים שהנשיאים התייעצו והחליטו להביא קרבן זהה.

¹² עיין ב"דברי דוד" לט"ז על רש"י בפסוק פה שישב על פי זה את שאלת הרמב"ן עליו.

2. תוספת הסבר של רבנו יוסף בכור שור: התורה חזרה כדי שהנשיאים לא יקנאו זה בזה

בדומה לדברי הרמב"ן כתב רבנו יוסף בכור שור בפסוק י"א על השאלה השמינית, מדוע ציוה ד' שכל נשיא יקריב ביום נפרד: "נשיא אחד ליום - כדי לחלוק כבוד לנשיאים, שיהא לכל אחד יומו"¹³.

המשיך שם רבנו יוסף בכור שור באותו הדיבור: "ואף פרשיותיהם נכתבו לכל אחד, שלא יתקנאו זה בזה, שהיה יכול לכתוב פרשה ראשונה, ולכתוב: כן עשה פלוני, וכן פלוני".

הרמב"ן כתב שד' רצה לכבד את הנשיאים מתוך שעשו מעשה טוב, ורבנו יוסף בכור שור כתב גם כן שד' רצה לכבד את הנשיאים, והוסיף: "שלא יתקנאו זה בזה". ואפשר שזו גם כוונת הרמב"ן, ועיין עוד בסמוך.

3. הסבר הרלב"ג: הנשיאים החליטו מראש להביא קרבן זהה כדי למנוע התפארות ובושה, ולכן חזרה התורה על קרבנותיהם

כעין זה כתב הרלב"ג בפסוק י" על הבאת קרבן זהה על ידי כל הנשיאים: "והנה הקריבו הנשיאים קרבנם אצל המזבח בדרך שוה, רצוני לומר שהסכימו כולם בכל אחד מהמינים שהביאו, כאשר הביא זה הביא זה, וכן הענין בעגלות והבקר. כי כן היה ראוי, בדרך שלא יתפאר האחד על חברו.

והנה האריך בזכירת זה הקרבן בכל נשיא ונשיא, להורות שכולם היו שווים בזה, לא היה יתרון לאחד על חברו, שכל אחד התעורר מעצמו לזאת הנדבה"¹⁴.

כן כתב הרלב"ג גם בסוף הפרשה (ז, פט), בתועליות: "התועלת הששית הוא במידות: והוא שאין ראוי לאדם שישנה ממנהג חבריו כשהסכימו לעשות פעולה טובה מפורסמת, כדי שיוכל להתפאר עליהם או לביישם, כשיאמר: 'פלוני עשה כך

---

¹³ יש לציין שדברי רבנו יוסף בכור שור אלו מפורשים במסכת הוריות (ו ע"ב): "דתניא: שלמה עשה שבעת ימי חנוכה. ומה ראה משה לעשות שנים עשר ימי חנוכה? כדי לחלוק כבוד לנשיאים". וכתב שם ה"חק נתן": "ומה ראה משה לעשות שנים עשר ימי חנוכה - ואף על גב דמשה על פי הדיבור עשה, מכל מקום בעי מאי טעמא צוה ד' כך".

ועיין שם עוד ב"חק נתן" שכתב: "ומה ראה משה לעשות שנים עשר ימי חנוכה? - הא דלא בעי איפכא, משום דנראה דשלמה שיער משום דכל השמחות שצויתה לנו תורתנו שביעיות הן: שבעת ימי הפסח, שבעת ימי החג, גם מצינו במילואים שהיו שבעה, ולכך שאל: ומה ראה משה לעשות שנים עשר, ולא עשה שבעה כמו שעשה שלמה, דהכי מסתבר". ועיין עוד ב"הרחב דבר" לנצי"ב במדבר י, י אות ב.

¹⁴ יש לעיין בדברי הרלב"ג כאן שכתב: "שכל אחד התעורר מעצמו לזאת הנדבה", שדבריו לכאורה סותרים את מה שכתב קודם: "שהסכימו כולם בכל אחד מהמינים שהביאו... בדרך שלא יתפאר האחד על חברו".

וכך, ופלוני לא עשה אלא כד'. ולזה סיפר בנדבות הנשיאים שהיו שוות, לא שנה אחד מהם ממנהג חבריו. ולזאת הסיבה הסכימה דעתם לדעת ד' יתעלה בזה".
 כלומר: הנשיאים מראש קבעו שיקריבו את אותו קרבן, כדי שלא יתפאר האחד על חברו. לכן חזרה התורה על קרבנותיהם כדי להדגיש שכולם הקריבו קרבן זהה.

4. הוספת האברבנאל: הנשיאים החליטו מראש להביא קרבן זהה ובכלים זהים, ולכן חזרה התורה על קרבנותיהם

דומה לדברי הרלב"ג, אך בתוספת דברים כתב האברבנאל¹⁵: "אלה הנשיאים נועצו לב יחדיו, שכיון שהתמנו נשיאים על שבטיהם, יקריבו קרבן לד' שהוא יישר אורחותם, ולא תארע תקלה על ידם, וחפץ ד' בידם יצלח. ומפני שהיתה העדה כולם קדושים ובתוכם ד', והנשיאים היו כולם אנשים, ראשי בני ישראל המה, שוים במעלתם במה שכולם היו נשיאים לשבטים, ולכן הסכימו בינם לבין עצמם שיביאו כולם קרבן שוה, כדי שלא יפול ביניהם לא קנאה ולא גאווה והתפארות, שזה פעמים רבות מביא מדנים בין אחים, וכמו שנראה מענין קין והבל, במה שהקריבו ממנחותיהם, שלהיות מנחת הבל מבכורות צאנו ומחלביהם, ומנחת קין פחותה, מפרי האדמה, קרה להם מה שקרה. ומפני זה התחכמו נשיאי ישראל להביא כל אחד מהם קרבן שוה לחבירו, כאילו היו כולם כאיש אחד ולב אחד, ולכך היו רוצים גם כן להקריב קרבנם יחד, כדי שלא יהיה ביניהם כבוד וגאווה הקדימה והאיחור. וגם לבטל סדר ההבאה שזה הביא קרבנו יותר בכבוד מזה, בחרו לשלוח נדבתם בבת אחת, בשש עגלות צב, עגלה אחת על שני הנשיאים, ושור או צב אחד לנשיא, וזה נשתוו בעניניהם באהבה ובחבה".

יש לציין שגם הספורנו בפסוק ג' הדגיש את האחדות שבקרבן הנשיאים ביחס לעגלות: "עגלה על שני הנשיאים - לאות אחוה ביניהם, אשר בה יהיו ראויים שתשרה שכינה ביניהם, כאמרו: 'ויהי בישורון מלך, בהתאסף ראשי עם יחד' (דברים לג, ה). על הפך 'חֶלֶק לָבָם, עֵתָה יִאָשְׁמוּ' (הושע י, ב)".
 עוד כתב האברבנאל: "הנה התבאר מזה... למה היו כל קרבנותיהם שוים, שהיה זה מהם עצה יעוצה, כדי שלא יהיה ביניהם לא קנאה ולא תחרות. וכן אמרו בספרי (נשא ג): 'מלמד שכשם ששוו כולם בעצה אחת כך הושוו בזכות'".
 האברבנאל הביא את הספרי שהביא הרמב"ן, וביאר שהנשיאים השתוו בעצה אחת כדי שלא תהיה ביניהם קנאה ותחרות, ואפשר שזו גם כוונת הרמב"ן.

¹⁵ במדבר פ"ז בד"ה "ואמנם בענין קרבנם".

עוד כתב האברבנאל: "ומפני זה עצמו הוצרך הכתוב להגיד בכל יום ויום קרבן כל נשיא ונשיא, ולא נסתפק לומר שהיו כולם כקרבן נחשון שזכר בראשונה. וכתב הרמב"ן שלא עשה הכתוב כן, כי יהיה זה כבוד גדול לנחשון, וקיצור מכבוד שאר הנשיאים, ונכון הוא. אבל יותר נכון אצלי מה שזכרתי שבאה התורה להעיד שהיה קרבן הקטן שבנשיאים גדול ורם ורב כקרבן הנכבד שבהם. כי כל מה שהיה בקרבן נחשון נשיא שבט יהודה היה בנשיא שבט נפתלי או אשר, יען וביען בקרבן קטון וגדול שם הוא בשוה".

כלומר: התורה חזרה על קרבנותיהם כדי להדגיש שדי קיבל את קרבן כולם בצורה שוה.

עוד יש לציין שבדברי האברבנאל הראשונים ישנה תשובה לשאלה מדוע בכלל הקריבו הנשיאים קרבנות (שאלה 4): "אלה הנשיאים נועצו לב יחדיו, שכיון שהתמנו נשיאים על שבטיהם, יקריבו קרבן לד' שהוא יישר אורחותם, ולא תארע תקלה על ידם, וחפץ ד' בידם יצלח"¹⁶.

5. תוספת הסבר של ה"אזנים לתורה" על הסיבה לחזרה

כעין דברי הרלב"ג והאברבנאל, אך בתוספת, כתב ה"אזנים לתורה" בפסוק י"ח: "ביום השני... ביום השלישי... טרח הכתוב י"ב פעמים לכתוב בפרטיות את אותם הקרבנות שנאמרו ביום הראשון, בלא שום חידוש כלשהו, ולא הסתפק לאמר: 'ביום השני... כדאתמול', או כדומה מן הלשונות בדרך קצרה! ויש לומר שדברה התורה בשבחם של הנשיאים, שהשני לא הוסיף על הראשון והשלישי על השני, וכן כולם, ולא כדרך אנשים (ובפרט נשיאים וסתם גדולים), הרגילים באופנים כאלה במעמד כל ישראל להתפאר בנדיבות לבם, ולהראות לכל כי עולים המה על חבריהם (רצוני לומר: להתכבד בקלון חבריהם), והם לא עשו זאת. ומכיון שאם היה השני מוסיף על הראשון (וכן השלישי על שניהם, וכך הלאה...) היה ההכרח לפרוט את נדבתו, לא רצה הקב"ה שבשביל שעשה השני דבר הגון ולא 'התחרה' עם חברו, יפסיד ולא יהא קרבנו כתוב בפרוטרוט בתורה. ולכן ציוה ד' לרשום את קרבנו, וכן את קרבן השלישי, וכן הרביעי, וכן כולם בפרטיות, כמו הראשון"¹⁷.

¹⁶ עיין גם בספורנו המובא במאמר הקודם בפ"ב.

¹⁷ גם ה"חפץ חיים" בפירושו על התורה (שמות לה, כז) כתב בכיוון זה: "והנשאים הביאו - וברשי"י בשם מדרש: אמר ר' נתן וכו'. והנה כאן בשביל שנתעצלו קימצה התורה אות יוד, ואצל נדבת הנשיאים בפרשת נשא האריכה התורה בנדבת כל נשיא בפרשה מיוחדת, ולא כללה אותם ביחד, אם כי נדבותיהן היו שוות. וכל זה ללמדנו בא כמה חביב לקב"ה ענין שבני אדם עושים אותו בזריזות ובחבורה עם הציבור, ואינם מתגאים איש על אחיו, ואף אין בהם קנאה ותחרות. כאן התעצלו

במאמר הבא יובאו בס"ד הסברים נוספים לחזרת התורה על קרבנות הנשיאים ולציווי ד' שכל נשיא יקריב ביום נפרד.

6. תוספת הסבר של ה"אזנים לתורה" על הסיבה לסיכום

ה"אזנים לתורה" כתב ביחס לסיכום הקרבנות בפסוקים פ"ד-פ"ח: "זאת חנכת המזבח מאת נשיאי ישראל - בשעה שאנו תמהים למה חזרה התורה שתיים עשרה פעמים ומנתה בפרוטרוט את קרבנו של כל נשיא ונשיא, כמה יש לנו לתמוה הפלא ופלא על הסיכום שעשה הכתוב באחרונה מכל הקרבנות יחדיו. וכי מנינא אתא לאשמועינן?!

ויש לומר שבזה הדגיש שאף על פי שְלִמְטָה [כלומר: בארץ] הקריב כל נשיא ביום מיוחד קרבן, כאילו בעד שבטו, הרי למעלה [כלומר: בשמים], מפני האהבה והאחוה שהיו בין הנשיאים, נתקבלו כל הקרבנות האלה כקרבן אחד גדול מאת נשיאי ישראל' (פד). ולפיכך מסכם הכתוב את כל הקרבנות: 'קערת כסף שתיים

הנשיאים להשתתף עם הציבור בנדבתם, ונחסרה אות אחת משמם, ושם הביאו כולם נדבותיהם ברצון, והקציבה התורה עבורם מקום נכבד ולא קימצה, לא רק באותיות, אלא גם בפרשיות שלמות, לכל נשיא ונשיא פרשה מיוחדת".

ואלו דברי רש"י בשמות לה, כז: "והנשאם הביאו - אמר ר' נתן: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה? אלא כך אמרו נשיאים: יתנדבו צבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרין אנו משלימין אותו. כיון שהשלימו צבור את הכל, שנאמר: 'והמלאכה היתה דים' (שמות לו), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השהם וגו'. לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם: 'והנשאם' כתיב".

על פי דברי ה"חפץ חיים" שהשוה בין מעשי הנשיאים במלאכת המשכן למעשיהם בחנוכת המזבח, ושלכן האריכה התורה בפרשתנו לתאר את הקרבת הנשיאים, נראה להסביר שהתורה האריכה כאן כדי ללמדנו את גודל מעלתם של החוזרים בתשובה, וכפי שכתב הרמב"ם בלשונו הזהב בהלכות תשובה (פ"ז ה"ד): "ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העוונות והחטאות שעשה. אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם. ולא עוד אלא ששכרו הרבה, שהרי טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו. אמרו חכמים: 'מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו'. כלומר: מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם, מפני שהן כובשים יצרים יותר מהם".

ואם תאמר שהנשיאים לא חטאו, וממילא לא שייך לומר שהם חזרו בתשובה, אין הדבר כן, שכך כתב הרמב"ם שם בהלכה הקודמת (ה"ג): "אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה, כגון זנות וגזל וגניבה. אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו, כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו [כלומר: במידות רעות שיש לו, כפי שמפרט הרמב"ם], ולשוב מן הכעס, ומן האיבה, ומן הקנאה, ומן ההתול, ומרדיפת הממון והכבוד, ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהן, מן הכל צריך לחזור בתשובה. ואלו העוונות קשים מאותן שיש בהן מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהם. וכן הוא אומר: 'עזוב רשעי וגו' (ישעיהו נה, ז)".

נמצאנו למדים שהנשיאים, שחטאו באי התנדבותם בזריזות למלאכת המשכן, ולכן שם נחסרה אות אחת משמם, חזרו כעת בתשובה, ולכן זכו לכבוד גדול שכל נשיא נכתב בפרשה בפני עצמו.

עשרה, מזרקי כסף שנים עשרי וגוי (פד-פח), כקרבן אחד מעם ישראל כולו, מגוי אחד בארץ, שיש לו שנים עשר נשיאים".

ב. מדוע נכתבה הקרבת נחשון בן עמינדב בצורה שונה מכל השאר?

אצל כל עשרת הנשיאים האחרונים, מהנשיא השלישי ואילך כתוב: "ביום [השלישי] נשיא לבני [זבלון] [אליאב בן חלון]. קרבנו קערת כסף אחת, וגוי" (כד-כה). ואילו ביום הראשון אין כתוב כן, אלא כתוב: "ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו, נחשון בן עמינדב למטה יהודה. וקרבנו קערת כסף אחת וגוי" (יב-יג). מה הסיבה לשינויים?

1. הסבר החזקוני ובעלי התוספות: לרמוז לנחשון שלא יתגאה

כתב החזקוני בפסוק י"ב: "נחשון בן עמינדב - לא נקרא כאן 'נשיא', כדי שלא יתגאה שהקריב ראשון, וכל האחרים נקראו נשיאים, לפי שהשפילו עצמן והקריבו אחריו".

כן כתב החזקוני גם בפסוק י"ג: "וקרבנו - לכך נכתב בוא"ו, שלא יתגאה לומר: 'אני ראשון למקריבים', שהרי הווי מוסיף על ענין ראשון, כאילו לא היה הראשון".

כעין זה כתבו גם "דעת זקנים מבעלי התוספות" בפסוק י"ג: "וקרבנו - וא"ו יתירה, שלא יגיס דעתו על שזכה להקריב ראשון, לכך כתיב: 'וקרבנו', דמשמע שיש אחר שקדמו, דוא"ו מוסיף על ענין ראשון. ולכך נמי לא הוזכר בו 'נשיא' כמו באחרים"¹⁸.

2. הסבר "בעל הטורים" ו"אור החיים" הקדוש: ללמדנו שנחשון לא התגאה

בכיוון דומה, אך בהסבר המשבח את נחשון בן עמינדב, ולא בהסבר המטיף לו מוסר, כתב "בעל הטורים" בפסוק י"ג: "בכולן כתיב: 'נשיא', חוץ מיהודה, שלמוד הוא אותו השבט להקטין את עצמו: 'ישב נא עבדך תחת הנער' (בראשית מד, לג). וכן בדוד הוא אומר: 'הוא הקטן' (שמואל א יז, יד).

כעין זה כתב גם "אור החיים" הקדוש בפסוק י"ב, ועוד הוסיף בשבחו של נחשון בן עמינדב: "למטה יהודה - ולא אמר 'נשיא' ככל האמור בכל המטות, לומר

¹⁸ כעין זה כתב גם רבנו בחיי בפסוק י"ב ומקורם במדרש רבה כאן יג, יז.

כי ראוי הוא נחשון להקריב ראשון הגם שלא היה נשיא, ומעלתו מצד עצמו¹⁹, מה שאין כן בכל שאר הנשיאים, כי מעלתם היא לצד היותם נשיאי השבט לבד. עוד ירצה להפליג מהותו, שלא היה מחשיב עצמו כנשיא, אלא כאחד מבני השבט²⁰. הסברים אלה מתקשרים למה שלמדנו בפרק הקודם, שהנשיאים השתדלו שאף אחד מהם לא יתגאה על חברו, וכאן מודגש לפי הפירושים הראשונים שנחשון, שהקריב ראשון והיה חשש שיתגאה, כתבה עליו התורה בצורה כזו שתגרום לו שלא יתגאה, ולפי הפירושים האחרונים הדגישה התורה שאף על פי שנחשון הקריב ראשון והיה חשש שיתגאה, הוא לא התגאה!

ג. מדוע נכתבה הקרבת נתנאל בן צוער בצורה שונה מכל השאר?

אצל כל עשרת הנשיאים האחרונים, מהנשיא השלישי ואילך כתוב: "ביום [השלישי] נשיא לבני [זבלון] [אליאב בן חלון]. קרבנו קערת כסף אחת, וגו'" (כד-כה). ואילו ביום השני אין כתוב כן, אלא כתוב: "ביום השני הקריב נתנאל בן צוער, נשיא יששכר. הקרב את קרבנו קערת כסף אחת וגו'" (יח-יט). מה הסיבה לשינויים?

1. הסבר רש"י

כתב רש"י בפסוקים יח-יט: "הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו - מה תלמוד לומר 'הקריב' בשבטו של יששכר, מה שלא נאמר בכל השבטים? לפי שבא ראובן וערער ואמר: די שקדמני יהודה אחי, אקריב אני אחריו. אמר לו משה: מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסעך לדגליהם. לכך אמר: 'הקרב את קרבנו', והוא חסר יו"ד, שהוא משמש 'הקרב', לשון ציווי, שמפי הגבורה נצטוה: 'הקרב'. ומהו 'הקריב' 'הקרב' שני פעמים? שבשביל שני דברים זכה להקריב שני לשבטים: אחד שהיו יודעים בתורה, שנאמר: 'ומבני יששכר יודעי בינה לעתים' (דהי"א יב, לג), ואחת שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו. וביסודו של רבי משה הדרשן מצאתי: אמר רבי פינחס בן יאיר: נתנאל בן צוער השיאן עצה זו". הסברו זה של רש"י מתקשר להסבר המפרשים בפרקים הקודמים שהנשיאים החליטו להביא אותו קרבן כדי שלא יתגאו זה על זה, כפי שהתבאר. לולי דברי רש"י היה אפשר לחשוב שכל הנשיאים חשבו שראוי להקריב, וכאשר הם התכנסו

¹⁹ עיין בדבריו שם בדיבור הקודם וכן בהמשך הדיבור הזה, שכוונתו למסירות נפשו של נחשון בן עמינדב, שקפץ ראשון לים, כפי שהתבאר בדברי חז"ל, שהובאו במאמר הקודם בפ"א.
²⁰ ועיין גם ב"תולדות יצחק" לרבי יצחק קארו, דודו של ה"בית יוסף", ובאברבנאל.

ביחד הם החליטו שראוי שכולם יקריבו קרבן זהה. אבל רש"י כתב שנתנאל השיאן עצה זו. אפשר להבין ברש"י שלש אפשרויות:

האפשרות האחת היא שאחרי שהנשיאים כבר החליטו שראוי שכולם יקריבו קרבן זהה, הוא יעץ "להתנדב קרבנות הללו", כלומר: מה יכלול הקרבן. לפי אפשרות זו הפירוש אינו מחדש בענין המוסרי שלמדנו בפרקים הקודמים, שהנשיאים החליטו להביא אותו קרבן כדי שלא יתגאו זה על זה, אלא רק מלמד על מעלתו של נתנאל, שחשב שראוי להקריב דווקא קרבנות אלו, שמשמעותם תתברר בהמשך בס"ד.

האפשרות השניה היא שאחרי שהנשיאים כבר החליטו שראוי שכולם יקריבו, הוא זה שהשיא את העצה שהנשיאים יקריבו קרבן זהה. גם לפי אפשרות זו אין הפירוש מחדש בענין המוסרי שלמדנו בפרקים הקודמים, אלא רק מלמד על מעלתו של נתנאל, שהוא זה שחשב שראוי שכל הנשיאים יקריבו קרבן זהה.

האפשרות השלישית היא שהוא זה שבכלל השיא את העצה שהנשיאים יקריבו, ואז שבחו גדול מאד, וגם יש פה חידוש בענין המוסרי שלמדנו, שהרי כאשר נתנאל חשב שראוי להקריב קרבנות לחנוכת המזבח, הוא יכל לשמור את הזכות להקריב לעצמו בלבד. אבל הוא לא נהג כן, אלא יעץ לכל הנשיאים להביא קרבנות אלו, כדי שהם לא יקנאו בו!

2. דיון בדברי רש"י

יש לעיין שרש"י כתב שנתנאל זכה להקריב שני בזכות שהיה בעל תורה, ובזכות שנתן עצה לנשיאים להקריב. וצ"ע שכיון שהקריבו לפי המסעות, לכאורה אין צורך בטעמים אלו!

אולי יש לומר שבזכות טעמים אלו שהיה נתנאל בעל תורה ויעץ לנשיאים להקריב, הוא זכה שיגיע לו להקריב בשלב מוקדם, ומכח זה הקריבו כל הנשיאים לפי המסעות, ולא לפי סדר התולדה, כדי שהוא יוכל להקריב שני.

עוד אפשר לומר שנחשון בן עמינדב זכה להקריב ראשון מכח עצמו, שקפץ ראשון לים, כפי שהתבאר במאמר הקודם, ולא מכח שבט יהודה²¹, ואחריו היה ראוי להקריב נשיא שבט ראובן, לפי סדר התולדות, ובזכות מעלותיו של נתנאל בן צוער זכה להקריב שני, ומכח זה נקבע שכולם יקריבו לפי סדר המסעות.

---

²¹ עיין בדברי "אור החיים" הקדוש שהובאו לעיל פ"ב סעיף 2.

ד. מדוע ציוה ד' שקרבנות הנשיאים ידחו שבת?

אמרו חז"ל במדבר רבה (יד, יג): "ר' שמעון אומר: מה תלמוד לומר: 'מאת נשיאי ישראל? מלמד שנתנדבו מעצמן, והיה קרבן כולן שוה, כארכן כך רחבן כך משקלן, ולא הקריב אחד מהן יותר על חבירו. שאילו הקריב אחד מהן יותר על חבירו לא היה קרבן אחד מהן דוחה את השבת. אמר להם הקדוש ברוך הוא: 'אתם חלקתם כבוד אחד לחבירו, ואני חולק לכם כבוד שתקריבו ביום שבת שלי, כדי שלא יהא הפסק בקרבנכם'".

מה פירוש המדרש? כתב המהרז"ו: "שעל שהיו שוים נחשב להם שהקריבו יחד בכל יום, ונחשב לקרבן ציבור שדוחה שבת. אך אם היה אחד מוסיף על חבירו היה נחשב לקרבן יחיד, ולא היה דוחה שבת, ולא היה אפשר לומר שדומה כאילו הקריבו בשבת כולם".

ה"אזנים לתורה" (בפסוק מ"ח) הרחיב יותר: "ביום השביעי - חז"ל קבלו שזה היה שביעי למעשה בראשית, שבת קדש. וצריך להתעמק בזה: למה דחה קרבן יחיד זה את השבת?

חז"ל תירצו שעשו קרבן הנשיאים כקרבן ציבור²², אבל גם זה צריך הסברה. ...נצטוו על בנין המשכן, סמל האחדות בישראל, ולחנות סביבו בדגלים כמלאכי צבאות מסביב למרכבה [ויעקב אבינו נטע ארזים וציוה לבניו לקחת אותם עמם, כדי לעשות מהם את 'הבריח התיכן בתוך הקרשים, מִבְּרַחַם מִן הַקֶּצֶה אֶל הַקֶּצֶה' (שמות כו, כח) - סמל לאחדות השבטים]. וכשחנכו את המשכן ראו מיד עד כמה כוחו יפה לאחדותם של שבטי י-ה, שיי"ב הנשיאים נדברו להקריב 'קרבן אחיד', שלא יתכבד מי מהם בקלון חבירו, הרי לך 'אחדות'... והיום ההוא נהיה ישראל [אחרי קבלת התורה] לעם, לפיכך הסכימה דעת המקום לחשוב את קרבנם של הנשיאים לא לקרבן יחיד, ואפילו לא לקרבן שבט אחד, אלא לקרבן עם ישראל, לקרבן ציבור. וזהו שנאמר: 'ויקריבו נשיאי ישראל' (פסוק ב), ויזאת חנכת המזבח ביום המשח אותו מאת נשיאי ישראל' (פסוק פד), ולא נאמר: 'מאת נשיאי שבטי ישראל', היינו שקבע שמעתי יש לעם ישראל כולו יי"ב נשיאים. וכשביום השביעי, כשכלו כל בני לאה [ואחד מבני שפחת לאה] להקריב את קרבנם, ובא התור לבני רחל - לא הפרידה השבת בין הדבקים, וכל שבטי ישראל נעשו לעם אחד, 'ולא יהיו עוד לשני גוים, ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עודי' (יחזקאל לו, כב), וקרבנם קרבן ציבור ודוחה את השבת".

²² עיין גם בנצי"ב ב"העמק דבר" בפסוק מ"ח שכתב כן בשם חז"ל במדרש רבה, אך לא מצאתי זאת בפירוש במדרש, אלא במהרז"ו על המדרש שהובא בסמוך, ועיין גם במדבר רבה יג, ב בסופו [ומובא בהמשך המאמר], יג, יג בסופו, ויד, א בסופו.

ה"אזנים לתורה" הסביר שלולא שהיה קרבן הנשיא השביעי קרב בשבת היתה יוצאת הפרדה בין בני לאה [וגד בכור שפחת לאה] שהקריבו בשבוע הראשון, לבין בני רחל והשפחות, שהקריבו בשבוע השני, והדבר היה מראה כאילו יש ח"ו פירוד בין שני חלקי האומה. לכן ציוה ד' שהנשיא השביעי, נשיא שבט אפרים, יקריב בשבת, מיד אחרי בני לאה, בלא הפסק, וממילא קרבנו ידחה שבת, ובוזה יודגש שעם ישראל מאוחד.

הסבר זה מלמד על גודל מעלת האחדות שהשתדלו בה הנשיאים מאד, ומתוך כך הם זכו לא רק לכך שכל אחד מהם יקריב ביום לעצמו, ויכתב בפני עצמו, אלא גם שקרבנם יחשב קרבן ציבור וידחה את השבת!

ה. כיצד יתכן שהנשיאים הביאו קטרת וחטאת בנדבה?

על פי דברי ה"אזנים לתורה" אפשר גם להסביר כיצד הקריבו הנשיאים קטרת וחטאת - מדין קרבן ציבור!

אולי ניתן להביא ראיה לכך שלקרבן הנשיאים היה דין קרבן ציבור מכך ששעיר עזים הוא קרבן החטאת הקבוע לציבור בכל ראש חדש ובכל מועד²³, ואילו קרבן חטאת יחיד הוא כבשה או שעירה, נקבה²⁴, וכאן, שהנשיאים הקריבו שעיר לחטאת הוא היה קרבן ציבור!

במאמר הבא יובאו בס"ד הסברים נוספים לשאלות כיצד יתכן שהנשיאים הקריבו קטרת וחטאת שאינן באות בנדבה, ומדוע ציוה ד' שקרבן הנשיא השביעי ידחה את השבת.

סיכום

התשובה לרוב השאלות שנשאלו היא האחדות בין הנשיאים, והשתדלותם שהם לא יתגאו זה על זה ולא יקנאו זה בזה:

- א. לכן חזרה התורה על קרבנות הנשיאים שתיים עשרה פעמים (שאלה 1).
- ב. לכן חזרה התורה וגם סיכמה אחר כך את כל קרבנות הנשיאים (שאלה 2).
- ג. לכן החליטו הנשיאים יחדיו להביא קרבנות זהים (שאלה 6).
- ד. לכן הקריבו הנשיאים קטרת וחטאת, כיון שלגודל האחדות שביניהם נחשב קרבנם כקרבן ציבור (שאלה 7).
- ה. לכן ציוה ד' שכל נשיא יקריב ביום מיוחד (שאלה 8).

²³ במדבר כח, טו-כב-ל. כט, ה-יא-טז-יט-כב-כה-כח-לא-לד-לח.

²⁴ ויקרא ד, כז-כח-לב. ה, ו

- ו. לכן ציוה ד' שהנשיאים יקריבו בשבת, כיון שלגודל האחדות שביניהם נחשב קרבנם כקרבת ציבור (שאלה 9).
- ז. לכן שינתה התורה את תיאור הקרבתו של נחשון בן עמינדב מתיאור הקרבתם של שאר הנשיאים - כדי ללמדנו שאף על פי שהוא הקריב ראשון הוא לא התגאה על שאר הנשיאים (שאלה 10).
- ח. לכן שינתה התורה את תיאור הקרבתו של נתנאל בן צוער מתיאור הקרבתם של שאר הנשיאים - כדי ללמדנו שאף על פי שהוא זה שחשב שראוי להקריב קרבנות אלו, הוא לא התגאה על שאר הנשיאים והקריב לבדו, אלא יעץ לכולם להביא קרבנות (שאלה 11).

סיום

הפרשה הקודמת לפרשת קרבנות הנשיאים היא ברכת כהנים, שמסיימת ב"וישם לך שלום". כמה מתאים שאחרי שהתורה מלמדת על חשיבות השלום, השתדלו הנשיאים בכל מאודם לדאוג לשלום!²⁵

עוד יש לציין, שכידוע, בית שני חרב בגלל שנאת חנם (יומא ט ע"ב), היפך השלום, וכאן, בחנוכת המשכן, נרמז כיצד ראוי שהמשכן והמקדש יעמדו ויתקיימו לעולם - בזכות השלום!²⁶

²⁵ יש לציין שהרלב"ג הצביע על כך שפרשת נשא כולה עוסקת בענין השלום. עיין במאמר שלפני הקודם.

²⁶ עיין כאן ב"בעל הטורים" וב"שפתי כהן" שהסבירו את הסמיכות בין השלום לבין המשכן בדרך אחרת, ועיין גם במדרש תנחומא נשא כה (הובאו דבריו גם ברבנו בחיי כאן בפסוק א) ובספר "מעלות המדות" מעלה כ"ד "מעלת השלום" ובספר "אם הבנים שמחה" לקדוש הרב ישכר שלמה טייכטל זצ"ל הי"ד בפרק רביעי "האחדות והשלום - תקנת ישראל". ועיין גם בשו"ת "בנין שלמה" לרב שלמה הכהן מווילנא סימן ל"ה בד"ה "וכדי לסיים בנחמה".